PRINCIPIILE ŞI CĂILE DE EFECTURE A INVESTIŢIILOR ÎN ERERGETICĂ

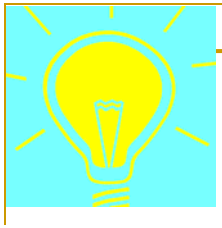
Anatol Saracuța
Şef direcție audit al ANRE,

Situaţia creată pînă la restructurare

- **Infrastructura învechită (uzura la nivel de 70%).**
- **Lipsa de investiţii în sector într-o perioadă de mai mult de 15 ani**
- **Contoare la energia electrică instalate în anii 1965-1980 şi neverificate mai mult de 10 ani, lipsa de contoare la consumatorii casnici de gaze naturale şi energie termică;**
- **Pierderi şi furturi de energie electrică (total 20-30%), gaze naturale (10-15%), energie termică (peste 25%)**
- **Neplăţi cronice (la nivel de 100 mln.$ energie electrică, 150 mil $ energie termică şi 115 ml $ gaz), achitări de tip barter (50-70%);**

Situaţia creată pînă la restructurare

- **Datorii enorme faţă de furnizorii de energie şi gaz (echivalent cu consumul anual de energie şi gaze naturale, 262 ml.$)**
- **tarife care nu acopereau costurile necesare (pierderi de peste 125 ml.$);**
- **transformarea datoriilor sectorului energetic în datorii externe de stat (140 ml.$);**
- **deconectări în evantai a energiei electrice**
- **lipsa de surse pentru investiţii**

Măsurile implementate

- Restructurarea sectorului electroenergetic (monopol natural vertical integrat) şi crearea:
- 4 întreprinderi de producere a energiei electrice (3 CET şi CHE)
- 5 (actualmente 3) întreprinderi de distribuție şi furnizare a energiei electrice
- Privatizarea a 3 întreprinderi de distribuție (actualmente comasate înuna1).
- ÎS “Moldelectrica” – transport şi serviciul de dispecerat (nu sunt pasibile de privatizare)
- SA “Moldovagaz” (50% acțiuni ale SAD “Gazprom”) – importatorul de gaze naturale, cu crearea a 13 întreprinderi fiice (persoane juridice): 1 întreprindere de transport a gazelor naturale şi 12 întreprinderi de distribuție şi furnizare a gazelor naturale
- Apariția a altor 13 întreprinderi private de distribuție şi furnizare gaze naturale.

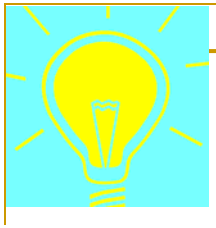
Măsurile implementate (contin)

- Elaborarea şi implementare Planului de restructurare a datoriilor
- Elaborarea şi adoptarea Legilor cu privire la energetică, cu privire la energia electrică şi cu privire al gazele naturale
- Crearea organului regulatoriu independent (ANRE) Alte acte legislative şi normative care se atribuie la activitatea întreprinderilor din sectorul energetic

Investițiile în complexul energetic

Situația:

- În 2000-2003 investiții doar la RED Union Fenosa (RED privatizate)- în mediu 6,0 ml. $ anual
- Din 2004 investiții în toate RED şi întreprinderea de transport a energiei electrice , în total la nivel de 15- 23 ml $ anual
- În 2002-2008 în rețelele de gaze investiții efectuate doar de stat şi cetățeni –în total peste 100 ml $
- Din 2009 investiții private în sectorul de gaze.
- În 2010 investiții de peste 28 ml.$ în sectorul electroenergetic şi peste 35 ml. $ în sectorul de gaze.

Investițiile în complexul energetic

- **Factorii de influență** (la nivel de stat)**:**

  - Obligațiunea întreprinderilor de a investi (prin Lege şi condițiile licenței);

  - Privatizarea;

  - Îmbunătățirea climatului investițional în țară;

  - Stabilirea cotei de impozitare “0” la venitul utilizat în dezvoltare;

  - Apariția accesibilității la credite bancare şi împrumuturi şi reducerea ratelor dobânzilor;

  - Creşterea economică.

Investițiile în complexul energetic

- **Factorii de influență (**organul de reglementare**):**

  - Organ independent de reglementare;

  - Reguli clare şi stabile pe o perioadă de lungă durată;

  - Licențe de activitate cu condiții neschimbate unilateral pe o perioadă de 25 ani;

  -Indicatorii de calitate şi responsabilitate pentru neconformare;

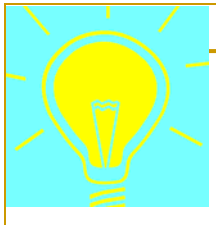
  - Metodologia tarifară pe o perioadă de 5-7 ani, corespunzătoare regulilor economiei de piață;

  - Rentabilitate conform WACC la activele nete ale întreprinderii;

  - Tarife care acoperă costurile necesare;

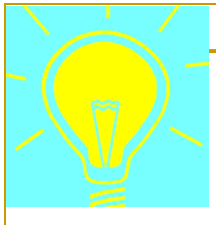
  - Prevederile obligatorii în Metodologie de a utiliza uzura activelor existente la efectuarea de noi investiții;

  - Condițiilor egale pentru toți investitorii şi recuperarea prin tarif a investițiilor efectuate (uzura şi rentabilitatea).

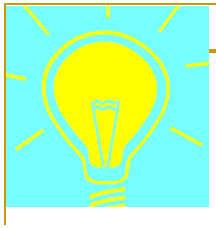
Investițiile în complexul energetic

- Rezume:
  - Interesele pe termen lung ale investitorului sunt asigurate prin Lege, Licențe şi actele normative regulatorii;
  - Investitorii sunt asigurați că vor avea posibilitatea de a-şi recupera investițiile precum şi obține profit de la investiții;
  - Asigurarea recuperării investițiilor şi rata “O” la capitalul reinvestit este un imbold pentru alte investiții

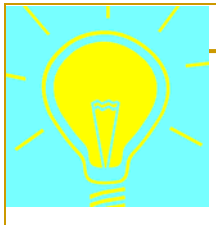
Planurile investiționale

- Planurile investiționale strategice ale întreprinderilor
- Planuri anuale (aprobate de ANRE)
- Eficiența investițiilor
- Modificarea planurilor anuale (cu acordul ANRE)
- Raportul privind efectuarea planului de investiții anual (prezentat ANRE)
- Acceptare în tarif doar a investițiilor efectuate în conformitate cu planul aprobat de ANRE.

Planul investițional anual

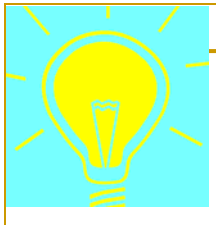
- **Conținutul:**
  - Investiții în extinderea noilor rețele (în baza planurilor urbanistice de dezvoltare);
  - Investiții în reconstrucția, renovarea, modernizarea, restabilirea rețelelor existente;
  - Reparațiile capitale ale mijloacelor fixe (capitalizare);
  - Investiții în contorizarea;
  - Procurarea de utilaj, echipament,
  - Investiții în clădiri şi construcții;
  - Investiții în mijloace de transport;
  - Investiții în sisteme, programe, tehnică de calcul;
  - Investiții în informatică, telecomunicații,telemetrie, automatizări;
  - Alte investiții.

Principiile investiționale

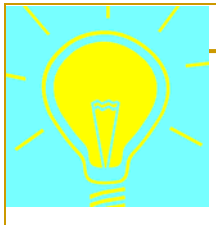
Necesități:

- Construcția de noi rețele în conformitate cu planurile urbanistice, planurile de gazificare a localităților
- Creşterea cerințelor de consum a consumatorilor existenți
- Telemetrie, automatizări, telecomunicații
- Contorizare
- Obligațiuni privind calitatea serviciilor
- Renovarea, reabilitarea modernizare rețelelor existente
- Reducerea consumului tehnologic şi pierderilor în rețele
- Infrastructura auxiliară şi creare condițiilor de muncă

Principiile investiționale

- Cerințele investitorului:
- Regulile de joc stabile pe perioadă îndelungată
- Regulator independent
- Resurse accesibile
- Asigurări că investiția va fi recuperatăâ
- Rata de rentabilitate adecvată

Cerințe față de planurile investiționale

- **Argumentarea:**
  - necesitatea;
  - valoarea;
  - sursa de investiții;
  - perioada de dare în exploatare;
  - eficiența (numărul de consumatori noi, creşterea vânzărilor, îmbunătățirea calității serviciilor prestate, reducerea pierderilor, cheltuielilor, influența asupra tarifului, etc.);
  - durata de viață a mijloacelor fixe

Rolul organului de reglementare

- **Deciziile de aprobarea a planurilor şi rapoartelor investiționale se bazează pe:**

- Analiza tehnică şi economică a investițiilor propuse
- Necesitate şi legalitate
- Transparență şi imparțialitate
- Justificare economică în interesul sectorului, interesele naționale şi interesele consumatorului;
- Instrumente eficiente de reglementare a procesului investițional (proceduri, instrucțiuni, sancționări, proceduri tarifare, organizare profesională, etc.);
- Egalitate pentru toți, cinstit şi eficient;
- Decizii prompte şi la timp.

Problemele de bază, lecții

- Lipsa de experiență profundă şi de specialişti pregătiți în domeniul investițiilor
- Inexistența pieței financiare şi a mecanismelor de determinare a nivelului corect şi rezonabil a ratelor de rentabilitate.
- Conflictul de interes
- Factorii politici: conjunctura politică, implicare, criticism
- Factorii externi: criza economică, restricții, dependența de importul utilajului, materialelor, serviciilor, etc.
- Starea economică: lipsa de resurse, stagnare, inflația înaltă
- Angajamentele Guvernului față de donatori (BM, FMI, ЕБРР, etc.)
- Tratări şi opinii diferite
- Uneori neconcordanță între atribuțiile ANRE şi acțiunile Guvernului, Parlamentului, Preşedinției.

Vă Mulțumim!